

О В А
1934
Ч. 2.
Х А Т А

„НОВА ХАТА“

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНЬОЇ КУЛЬТУРИ.

Виходить раз у місяць.

Річник X. Число 2. 1. лютня 1934.

ЗМІСТ.

ІЛЮСТРАЦІЇ:

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:

ЛЬВІВ. РИНОК 39. І. п.

Телефон: 85-83 Число конта П.К.О. 405361

Річна передплата . . . . 16.00 зол.
Піврічна передплата . . . . 8.50 „
Чвертьрічна передплата . . . . . . 4.50 „
Ціна поодинокого числа: 1.50 зол., подвійного 2.50 зол.

Річна передплата в Америці й Канаді . . . . 3 дол.
Річна передплата в Чехословаччині . . . . 60 Кч.
В Румунії: річна передплата 400 леїв, піврічна 210 леїв, чвертьрічна 120 леїв, поодиноке число 40 леїв.

З Америки й Канади приймає передплату за часопис: Заступництво „Nowa Chata“, Philadelphia Pa, 1134 Atwood Road.

В Румунії приймають передплату за „Нову Хату“: Dmytro Herodot, Bucarest IV. str. Delea Veche 45. Книгария Юрій Гливка і Спілка, Чернівці, ул. Петровича 4.

Пренумерата є платна з гори; післяплатникам числиться передплату так, якби була плачена квартально. Хто не повідомить адміністрації **писемно** про те, що не бажає вже передплачувати, числиться далі передплатником. Зворот числа поштою ще не є виповідженням пренумерати.

Реклямації треба вносити за посередництвом місцевого поштового уряду, коли число **не** наспіло до 10-го кожного місяця на місце призначення. Реклямацій надісланих прямо, або в пізнішому речинці Адміністрація не бере під розвагу.

ЗАПРОСИНИ ДО ПЕРЕДПЛАТИ.

ВИДАВНИЦТВО „СВІТ ДИТИНИ“ У ЛЬВОВІ

видає від 1 січня 1934

„ДІТОЧУ БІБЛІОТЕКУ“

щомісячними випусками в дорозі передплати

щоби в той спосіб улекшити пропаґанду дитячої літератури по шкільних, читальняних та парохіяльних бібліотеках у цілому краю.

В році 1934 вийде 12 книжечок:

1. Лепкий Богдан: **„Казка про Ксеню і 12 місяців“**, (з 20 образками Михайла Фартуха).
2. Середа Михайло: **„Петрусь Шкода“** — іст. оповідання з часів Дорошенка (з 10 образками М. Фартуха).
3. Таранько Михайло: **„Тарасовим Шляхом“**. (Збірка деклямацій, рефератів та промов на Шевченківські свята).
4. Коковський Франц: **„За Рідний Край“** — збірка оповідань про геройські діти з недавно минулих днів (з 20 образками Петра Андрусева).
5. Вільшенко Ярослав: **„Мандрівка Мишки-Гризикнижки по Львові“** — з образками Мих. Фартуха. (Це незвичайно інтересний опис усіх наших інституцій і установ).
6. Хронович Володимир: **„Іванків День“** — незвичайно цікаве оповідання з життя сільського школярика.
7. Магир Микита: **„Казка про Золоту Рибку“** — віршована переробка Пушкінової поеми, з образками Романа Чорнія.
8. Чмелик Олесь: **„Богданчик-Пустунчик“** — весела казочка віршом про сільського пустія, з образками Антона Манастирського.
9. Таранько Михайло: **„Малий Деклляматор“** — перший збірник деклямацій на всякі торжества для дітей.
10. Історія України для дітей — **І. Княжі часи.**
11. Історія України для дітей — **II. Галицько-Володимирська держава.**
12. Історія України для дітей — **III. Козаччина.**

Кожна книжечка матиме найменше 4—5 аркушів друку (це є: 64—80 сторінок), формату 16° і буде обильно ілюстрована.

Передплата **цілорічна** на 12 книжок стоїть 5 зл.
„ **піврічна** „ 6 „ „ 3 „
„ **квартальна** „ 3 „ „ 2 „

Для Чехословаччини — 25 корон; для Румунії — 150 леїв; для Америки й Канади — 1½ доляра на цілий рік.

Замовлення посилати на адресу:

Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“, Львів, Зіморовича 3.

Конто чекове П. К. О. Львів **ч. 503.330.**

Хто посилає гроші переказами — нехай виразно зазначить: **На „Діточу Бібліотеку“.**

НОВА ХАТА

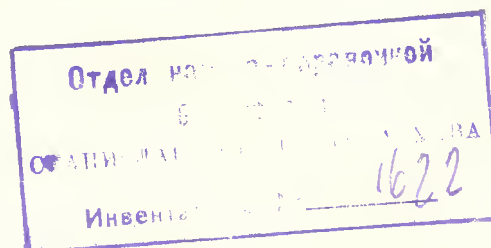
ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНЬОЇ КУЛЬТУРИ

РІК X. ЛЮТЕНЬ 1934 Ч. 2.

„МАРІЙКА — ЗРАДНИЦЯ“

Гуцульська красуня Анна Шкелебей та п. Андрій Кість в головних ролях українського звукового фільму „Марійка зрадниця“, який оце закінчено в празьких фільмових ателіє на Баррандові. Фільм написав відомий приятель нашого народу Іван Ольбрахт, а зрежисерував др. Ванчура. Більша частина фільмована на Закарпатті коло села Колочава, а артисти, за малим виключенням, селяне та місцеві жиди, що грають самі себе.

Сільська красуня в фільмі:
Анна Шкелебей у ролі Марійки.

Із Закарпаття

Марійка-зрадниця називається новий український фільм, накручений на Закарпатті. Ческа фільмова продукція вже давно звернула увагу на життя-буття тамошнього населення, яке для чехів має чар своєрідної екзотики. Тому її видатні чеські письменники, Іван Ольбрахт, Др. Ванчура, взялися зладити фільм, що вповні віддав би побут закарпатського села і його кольорит. Постаті для нього підібрані на місці. Сільська красуня Анна Шкелебей — це героїня фільму, що грає саму себе. Дальші особи. селяни, жиди, це теж мешканці села Колочава, де накручувалася частину фільму. Другу частину. більшу, докінчували в празьких фільмових ателіє на Баррандові. Фільм це звуковий — так що поруч українського села, типів, одягу, почуємо в ньому також українську мову. Жаль тільки, що засмічену вже ческими виразами, як писали часописи („Діло").

Ювилей Валентини Іванової-Верес пригадав нам талановиту артистку, яку доля загнала на далеке Закарпаття. Її артистичний дебют двадцять літ тому, в Чернигові, напевно не віщував їй ювилею там, на окраїні нашої землі. Але це повинно бути для неї радісним завершенням її артистичного шляху. Бо там, де її праця була піонірською, її ювилей набрав не лише мистецького, а передовсім національного значіння.

Народилася Валентина Іванова на Чернигівщині, 1896 р. Молоденькою дівчиною вступила до трупи Миколи Садовського. Вже в 1918 р. почав доручати їй режісер відповідальніші драматичні ролі. Володіючи гарним голосом, мала вона успіх і в легких побутових песах та оперетах, так що репертуар її усе поширювався. — Разом із театром М. Садовського виїхала В. Іванова-Верес на еміґрацію. Грала спершу у Львові, Празі, а вкінці в Ужгороді. Тут вона й залишилася, коли М. Садовський виїхав на Україну. Працює невпинно серед невідрадних обставин, зберігаючи рівень своєї гри, хоч і часто доводиться виступати в невідповідній обстановці. Місцева публика цінить її також як декляматорку, що прикрашує своїми виступами національні свята та концерти.

У грудні м. р. вшанували товариші артисти та громадянство її ювилей виставою „Чорної Пантери". Вона відіграла ролю Ріти з питомим її темпераментом та зрозумінням.

Рита К.

Валентина Іванова-Верес.

У СТАДНИКІВ

Стадникова-мама.

Доходжу вечером до Стадників. Перескакую вміло через калюжі болота, вгадую, що дісться за освітленими вікнами, де живе частина нашої Богеми. Тут Охримовичі, там Ковжуни, а дальше Стадники. Добиваюсь у таємничу темноту неосвітленого коритаря. Темрявна непевність мала для мене все щось притягаюче — страхітливого. Стукаю. Відповідає несамовите гавкання. Се Пуллі, любимець Стадників, а головно Зоньки, наймолодшої. Отвираються двері і зпочатку пес, а за ним оборонно Стадникова. „Хто там? — питає в темноту. „Це я, — відповідаю — „Нижанківська, позволите ввійти?" „Дуже прошу", — гостинно Стадникова. „Будь ласка, ввійдіть". — — — Толкую коротко, чого мені треба.

Стадникова витає мене з радісним захопленням. Їй здавалось, начеб то про неї вже забули. Аж тут, це несподіване „інтервю", це приємне оживлення злиденних буднів. Гарно. Прохає сідати. Обкидую оком хазяйки дбайливу чистоту невибагливої обстановки.

При чаю, який моментально, традиційно зявився на столі, довідуюся, що Стадникова походить із родини, яка покоління в покоління давала артистів. „На дошках нераз родились, на дошках умирали. Так родичі, так ми, себто муж і я, так діти наші. І не бажаю собі нічого кращого, як стояти на сцені, як грати. Моя віквічна мрія, це повернути якнайскорше на сцену. Без неї, у сірих буднях, мені дуже важко і нецікаво жити".

Пятнадцятилітньою дівчиною, дитиною ще, вийшла тодішна Мужик-Стечинська за Стадника і виробилась під його вмілим проводом на першорядну артистку. Дебютувала у Львові в українському театрі. І ще раз у Львові, вже куди пізніше, підчас інвазії, у Великому театрі, з чисто українським, частинно оперовим репертуаром. Виступають теж Коссаки (Коссакова, сестра Стадникової). І нагло запрошення до Київа, до театру Садовського. Це початок найбільш блискучого періоду, повний театрально-мистецький розвиток Стадникової. Наука співу у Муравйової, яка бачучи невідрадні обставини, вчила Стадникову три роки безплатно. Наслідок цієї праці, це поширення голосового матеріялу і спромога співати опери (у Садовського). Але громадянська війна проганяє її звідти до Львова, де залишились у сестри сини. І починається агасверна мандрівка по всіх закутках Галичини, яка триває досі. В перших початках, як ще краще жилося, наука у Флям-Пломенського. Опісля гра без відпочинку. Цвіркун. А послідний етап Чернівці, де перебула передостанній рік і звідки має милі спомини гарних успіхів і добрі критики.

І вже рік спокій, тільки буденність і тяжка, безпросвітна боротьба за кусок хліба. Та, така дуже жіноча і мимо дорослих дітей, вічно молода жінка, говорить із лискучими очима підлітка про мистецтво. Мистецтво, це одинока цінність у житті, яка дає забуття всіх злиднів. І діти йдуть її слідами. Ярема, Стефа, навіть Зоня (дебют в Сонце на руїнах). Тепер Стефа в Стилевому. Зонька там пересиджує цілими днями, дивиться в сестру, як в образ. Ясною мрією і надією є те, що Стефа зробить турне по Галичині й забере маму з собою. Стадникова, жіноча, оживлена, запалилася своїми власними словами і споминами кращого минулого. Прощаємось. Кажу, що хотіла би побачитись зі Стефою. Умовляємось. Виходжу з враженням мило проведеного вечора. Пуллі махає задоволено хвостом, а кітка тре приязно головкою об мою ногу. З приємною усмішкою на устах прощає мене Стадникова.

Стефа.

Як уже довідались із часописів, Стефа є знов у нас. Кіно Стилеве — ревія, це її поле праці. Довелося мені побачити її при обіді, мов у антракті. (Неділя — чотири виставки). Через те, що зустріла її в присутності всієї родини, а на самотну розмову не було часу, бракувало нашій балачці найважнішої прикмети, себто безпосереднього контакту з психікою людини. Жаль ставало перетомленої Стефи і я не випитувала богато, старалась тільки з недоговорених слів, речень і думок створити собі образ її індівідуальности. Тендітна й струнка, з ніжним дитячим обличчам, представляє вона в противенстві до мами, наскрізь модерну жінку, в якої мрії грають не найпершу ролю, яка життя бере без скарги таким як воно є, яка знає, що від того життя хоче. Безпардонною річевістю здається вона душевно старшою від своєї мами. Стефа розповідає, спокійно без зайвих фраз, про науку у Франковської: про етапи-анґажменти свого життя, які були: поїздки з батьком

Стефа Стадніківна в опереті „Дівча з Голяндії".

Докінчення на ст. 11.

П. СМЕРІЧКА.

ХТО СТАРШУВАТИ БУДЕ?

Гучне весілля справляли Яворакп своїм синам. При однім кошті обох синів, Михайла і Дмитра дружили. Від гайдука дрожали стіни, а по кутах весільні гості молодих обмовляли.

— Ви чюли? Оба одну дівку сватали. Обох потьигла Сенька.

— Але Сенька нибісп! Молодчього вібрала...

— Файний парубок — нима шьо казати.

— А Сеньці шьо бракує? Го, го, го! Пари ї нима в селі.

— Кажут, шьо Міхайло вже і жинитиси ни хотів. Але йик вішла перша заповідь Дмитрови з Сеньков, то найшовси за верхом йикус сироту з Гриневич, тай собі женитси... Навкірки...

— Ни знаю, але другі говоре, шьо дівчіна файна, лиш з простого роду. Тай по просту поситси.

— Лудина богато йилит чілідину!

— В Сеньки пишна лудина[1]), уся писана у дуди. Ойга! Йик би так Міхайло убрав свою в Сеньчіну лудину, то Дмитро най сп зараз прьичі из своїов Сеньков. Джиґурна була би молодичька. Я її знаю, тоту сироту Анницу, — говорив якийсь чоловік, пахкаючи люльку.

Гуцульський танок.

— Ойга! Ци вере Міхайло ни вбере її?

— Йиму Сенька зачімерічила голов... Ни видите, шо ходи йик хмара...

— Нати, чьо він си журит! — докинув ґазда з люлькою. — Сенька і так дуже остра на йизик, та фіціґорна, шьи схотіла би старшувати. Хто знає, ци він би з Сеньков добре жив? Він гулавий[2]) йик опришок. А так Анниця буде его шінувати. Тай слухати буде. Йик звикле — рахманна[3]). Сирота!

* * *

Тітка Параска збирала Анну у вінок і розуму навчала.

— За ґаздівського леґіня йдеш, Аннице, то правда. У стану хату тебе приведе... Але боюси, нибого, абис у них поштуркалом ни стала. Ой, боюси, сирото... І твій дьидик був ґазда, царство му небесне. Гріх Бога гнівити шьо ни був. Лиш простий. За господарьков Божого світа ни видів. Ні зносив. ні зїв нічьо чьимного. А ці, то мудраки. Уберя на них аж за очі хапає. Хати йик панцкі, зарьид богацкий, а ти хіба заткайси при них тай сиди...

Дружечки стали золотити вінок та сирітської затягнули. Поллялися дрібні сльози.

— Тетко моя рідна! Ти у мене одна на світі порада... Шьо мині робити, йик у ґаздів файних ґаздинею чемною стати?

Стара Параска хитала головою.

— Ой. дівче, дівче! Дорого ті може коштувати моя рада, ой може...

— Срібна моя тетко, кажи, злотна моя. Ліпше ми дівков скопати, йик у поневірці свій вік коротати!..

Стали надходити весільні гості.

— Прошьи пані молода! Прийміт колачь. Від час малий, а від Бога най біршиїі буде.

— Дьикую вам ґаздиньки тай ґаздики чьисні, шьосте прийти не згордували.

Заграли весільні музики. Пари задудоніли дрібної, аж підлога подавалася. І стара Параска свою молодість згадала. Як то вона з леґінями вихром дріботіла.

— Ти, Аннице, за годину, дві перед пристолом станеш. Батьки під ноги рушник нідстельи, аби ви дорогу житя гладку мали. Ступиж ти перша на ту доргу, аби твій чоловік за тобов ішов, за тобов ступав. Чюєш? Абис перша на рушник стала!

— Чую, тетко мальована. — прошепотіла Анниця.

— А йик мете клікати до присеги, ни дай свою ґуґлю притолочіти. Тай шьи тьимуй: З церкви, абис перша поріг переступила. На вулици, гм, перед церков, сама ни знаю шьо з тобов буде. Ме ті пробувати вдерити гарапником... Але ти ни дайси! Тікай! Аби лиш на збитки, отак нібп на жерт удерив, то вже всьо пропало. Ціле житє бити ті буде тай над тобов старшувати. Не дайси вдерити хотьби йик, то ни дайси!

— Тетко моя срібна та пишна, — застогнала молода. — Я боюси! А ну ж він сміхи йикі з мене зроби?

— Ни зроби, ни біси! По слюбі нима вже куди з вінчіної сміх робити!

Музика грала, а молода тихенько сльози втирала.

* * *

Як лава на сорокатім коні вихитувалася Сенька. Дзвінки видзвонювали і казали вступатися з дороги прибраній княгині.

А малий коник Анниці ступав неневно. Так як би чув, що над ним бється дрібно-дрібонько людське серце. Тому й дзвінки його дзвонили уриваними голосами, так як би журу по дорозі розсівали.

Напроти Сеньки вийшов молодий Дмитро. Легко взяв за руку й повів до церкви.

Михайло вийшов поволіше. Змірив зором обох княгинь і насупився.

А тимчасом батьки простелили рушники перед престолом, молодим під ноги. Анна станула перша...

Здивованим поглядом змірив її молодий, а Сенька аж посиніла. Перед присягою посягнув рукою, щоби

[1]) одяг, [2]) нахабний, [3]) бідолашня.

(Докінчення на ст. 11).

ДОРА БІЛЕНЬКА.

ВОЛОКОМ ЗА САНКАМИ

Скіерінґ — шіерінґ (від слова „скі", що його читають теж „ші") — по польськи „влук" — полягає на тому, що їдете на лещатах за конем, тримаючись мотузка. Коли добрий кінь і велика скорість, — то їзда зближена до акробатики. Але „шіерінґ" — волок за саньми, це „добродушний" спорт, що вимагає від лещатаря лише рівноваги. Тільки триматися мотузка і вважати, щоб не наїхати на другого. Мотузок чіпляється до саней, а до нього мов мов приліпляються один за другим лещатарі. Найкраще ним коно гарно, як серед піль їдуть санки, а за нириствуватись на долах, де нема гір. Незвичайми гусільницею вється шнур лещатарів, скручується, вигинається. То зникає в долині — то знову витягається на горі, — розсипуючися різнобарвними цятками по полі.

От і ми цілі свята „переволокували". Чи в гості на свята, чи до міста — все на дошках. А скільки замішання наробили в гостях. От поїхали до Чапель. Старий, священичий дім. А тут — замість гостей зїздять „якісь" з дошками, патиками. Всі в штанах. Де-де то бувало! А один із нас ще й мокрі штани сушить. Пригода йому сталася. Як доїздили до приходства, дорогу перетинав потічок. Санки переїхали, ми відірвались від мотуза. Один тільки відважний лишився і в розгоні опинився цілий в потічку. Брр!

Посиділи — погаморили — та й до дому. Знову коні потягнули мотуз лещатарів. А ніч вже цілком розсілася по полях. Втікає земля зпід лещат, втікають поля зперед очей. Здається тобі, санки стоять, а ти їдеш і їдеш.

Всесильна розкіш вічного руху!

*

Пізня ніч приносила спокій. Лещата мов помучені коні, простуються, витягаються. А сніг, що на них топиться, спливає каплями поту на землю і чорними потічками значить підлогу. Кийки звалені в кутку на купу — гуторять, сваряться. — А лещатарі не сплять — а їдуть, їдуть, щораз глибше, дальше в незнані простори сну. —

*

Пішли ми на „Лису". Легко несуть дошки в долину, тяжко сапають під гору лещатарі. Вибираємо найкоротшу дорогу, щоби на обід вернути в час. Це ж свята. — Поміж дерева їде лісова дорога. Пнеться легко під гору, позначена слідами звірні. Гиляки дерев творять природню алею, примушують нас згинатися низько і пересовуватись попід ними. Струшують на нас сніг і весело перешіптуються у верховіттях.

— Ось слід лещат, хто був тут перед нами? — питаємо. Слід давній, але видний.

— Та це з „курсу" — їздили сюди недавно.

Так. Де не прийдь, всюди вже перед нами були чи з „курсу" чи з „обозу". Вони спішаться. Їдемо їх слідом. Та коли вже підемо слідом „курсів" чи „обозів"?! Доходимо до лисини... Вітер прохолоджує, і немов гасить спрагу. — Короткий відпочинок і в долину, ген — ген гори позначені рештками лісів. — Небо молошне, ліниве — розтягається.

Зима у Ворохті.

*

Чи лещата зближують нас до природи, чи вона зближується до лещатарів? Не знаю! Але, що природа любить лещатарів, то правда! Дає нам ціле багацтво своєї краси; а земля радо обтулює нас снігом і зі своїх обіймів випускає, як сніжних дідуганів.

Для нас тим разом природа незвичайно щедра. Останній вечір, як ми вертали волоком із свят, дала нам королівський дарунок. Сріблом вистелила дорогу. Всі зорі розсипала по небі.

*

Скінчилися свята. Звязані дошки. Вертаємо. Одні лиш коні тішуться з цього. Не дали ми їм порозмовляти навіть на Свят-Вечір (раз у рік коні на Свят-Вечір розмовляють —). А то булиб нас проклинали за тих кількадесять кільометрів, що ми „волочились" за ними!

ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР

В девятьдесятих роках згорів у Празі, чеський Національний Театр. Протягом одної ночі зделяровано 2,000.000 австрійських корон на його відбудову. Це маркантний доказ, як високо чеський, тоді ще недержавний нарід ставив своє театральне мистецтво, вважав недолю театру, своєю власною недолею. До тої стадії національної свідомости і розвою ми ще не дійшли. Першим етапом, немов спробою активности, це клич, згуртувати всі театральні трупи в одному орґанізаційному осередку. Одначе не знаємо, який він принесе успіх.

До тепер сповняємо свій обовязок піддержки театру лиляво і без охоти. Наслідок — катастрофальні дефіцити (головно у Львові, де режія велика.) А слід би вже раз поінтересуватися долею мистців, коли приїжджають до нас, львівських громадян, у гості. Слід би принайменше, розмістити їх по хатах і то саме тим громадянам, яких матеріяльні засоби на те позволяють, а які з чистої інерції не подумали й досі над тим своїм обовязком. Виїмків і тут є доволі. Але загалом провінція куди краще розуміє свій обовязок проти театру і чинно його піддержує. Бо знає, як мало завидна доля українського мистця-Агасвера.

Стефаникова „Земля" в інсценізації театру „Заграва". Рамові фіґури.

Велике зло у нас — це екстреми. І в театральній справі попадаємо з одного в другий. Одночасно приймаємо все безкритично, що підшивається під назву українського театру. Недоцільне й невартісне відкицути мусимо зважитись раз. Це уздоровить атмосферу і врятує правдивий, високомистецький театр. А відріжняти збіжжа від полови при трохи добрій волі можна навчитись.

В салі Ріжнородностей виступав у короткому відступі театр Тобілевича і Заграва. Мимовільні порівнання щодо ансамблю випадають на користь театру Тобілевича. Заграва, це в першій мірі Блавацький, а ансамбль, як такий, грає другорядну ролю, що виходить не на користь загальної розвоєвої лінії творів і часто заломлює її.

Театр Тобілевича давав три вистави. Сороклітній ювілей театральної діяльности Стадника на жаль не притягнув до салі Лисенка тих мас, яких можна було сподіватись.

Але тих, що завітали, бавив бистроумний дотеп Мольнара (Гра на замку) з уст Стадника, Кривіцької, Нікітіна і Яковліва. Дали вони всі, зі Стадником на чолі, дуже добрі креації. Вражала тільки за мала сцена, бідна обстановка на ній і не перша свіжість мужеських убрань. Оперетка Пепіна музики Штольца згромадила одинокий раз, за три вистави, доволі публики в салі Ріжнородностей. На великій сцені в гарній обстанoвці плила гра свобідно й невимушено. Всі артисти вносили богато життя і верви. Дуже добрий всесторонний Бенцаль. Незрівнані Ленська і Нікітін в танковій сцені другого акту. Дотепний Рубчак. Добрі Бенцалева і гуморист Яковлів.

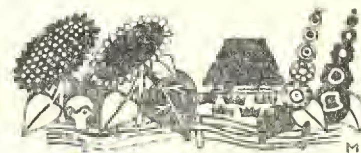
Безперечно за довга й тяжка, але місцями дуже сильна річ „Сонце Руїни" Пачовського. Відіграно її в добрім темпі. Людсько близького Мазепу створив Бенцаль. Добрий Стадник, як митрополит. Совачева, як мати неправдоподібно строга. Цікавий Рубчак, як Сірко. Епізодні ролі були прекрасно обсаджені. Чудесним відтворцем типів явився Кривіцький. З прочого ансамблю вибивався вмілою грою, мені прізвищем незнаний автор, який грав ролю Лучка. Саля світила пустками. Загальний підсумок для театру, це величезний дефіцит і недобровільна голодівка. За приємність грати у Львові треба дорого платити.

Театр Заграва пишався натомість (свята) повною салею. Інсценізація „Землі" Стефаника вийшла нерівно. Не погоджуюся в першій мірі зі способом уставлення і одягу рамових фіґур. Дорослі мужчини в ангеловатих строях виглядали дещо гумористично. Рівнож спосіб деклямації; монотонний з однаковим патосом творив різкий контраст до народнього говору інсценізації. Одначе перша частина вийшла загалом сильніше. Чудова Істоміна як опечалена матір, як із болю занiміла жінка. Незрівнаний Блавацький як Семен у розмові зі землею (найсильніший момент). Друга частина дещо слабша. Вражало вульгарне представлення селянина, яке до інсценізації не зовсім надається. З другої частини дотепна сцена у голяра! Закінчення не відчувалося виразно, бо звязок між рамовими фіґурами і сценою був за слабкий. Треба згадати про влучні декорації Боровика і про все таки вмілу режисерію Блавацького. Загалом вражала недостача доброї дикції в ансамблі. Театральний збір у порівнанні до Блавацького за мало індивідуальний.

І мимоволі насувається думка, як розвязати теперішню кризу нашого театру.

На мою думку, передовсім сконцентрувати представників усіх театрів в одній якійсь орґанізації, опісля старатися створити лише два театри, один лекшого, другий поважного жанру. Все розібється правдоподібно об особисті амбіції одиниць, але пробувати дійти до порозуміння треба, бо це в обопільному інтересі мистців і громадянства.

М. Н.

ОЛЬГА ЛІЩИНСЬКА.

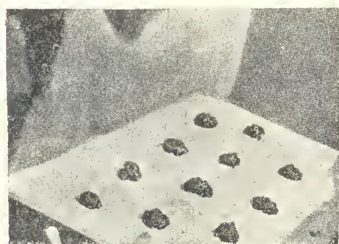
ПАМПУШКИ І ЇХ СМАЖЕННЯ

Історія пампушків тісно звязана з появою кави в Австрії, а саме у Відні. По погромі Турків під Віднем 1683 р. величезний турецький табор дістався в руки переможців. Між ріжним багацтвом дістав Юрій Кульчицький, що вславився геройськими подвигами, в нагороду мішки чорного зерна — кави. Кульчицький знав вартість того зерна, бо в Туреччині нераз ту каву пив. І він перший заложив у Відні кавярню. До кави приготовляв саме пампушки, смажені зразу з цілком звичайного тіста. Своїм виглядом і смаком невибагливі. Щойно з часом почали заробляти тісто з яйцями та цукром, а вкінці на дріжджах.

Якість пампушків ріжна, — залежно від способу мішення та смаження їх. Вже сама розчина вимагає вмілого приготування. Тісто за густе кисне поволи, тому розчину розробити вільно, присипати тонкою верствою муки, поставити в теплому місці, щоби підростало. Наросте його двічи стільки. Перед мішенням тіста приготовити жовтка з цукром. Утирати на гарячій воді; жовтка наростуть скорше і прийдуть до тіста відповідно нагріті. Опісля досипати нагрітої муки. Само мішення тіста впливає на якість кожного печива, а тим самим і на пампушки. Мішення має впровадити до тіста якнайбільше кисня, що є у воздусі. Кисень є необхідним услівям ферментації, бо витворює квас вуглянний, який підносить і зрушує. При мішенні треба тісто потрохи зривати і класти на верх, а коли місимо конисткою, то відтинати раз по разі її убивати під спід. Зразу заробляти тісто поволи, а потім щораз жвавіше, аж доки не повстануть на тісті міхурці й воно не буде чіпатися руки.

Масло, яке даємо до тіста, може бути й солене, в кожному разі свіже, негірке. Масло вливати склярованe, тепле — щойно тоді, коли всю муку вимісимо.

Вимішене тісто загладити натовщеною долонею, щоби не присихало зверха, накрити і поставити в теплому місці для приспішення ферментації. Тісто застуджене не підростає, а впечене є тяжке і нестравне. Як наросте його ще раз стільки і є гладке та лискуче, викинути на нагріту стільницю, розтягнути грубо на палець, викраювати гострою формою або тонкою шклянкою, мачаючи її в муці, щоби до тіста не липла.

Як робити пампушки: На тонкий платок тіста накладаємо купочки сухої конфітури. Потім прикриваємо все те другою верствою тіста й викроюємо шклянкою кружальця в ньому.

На середину кружочка складати по пів ложочки сухої конфітури.

Конфітуру приготовити в цей спосіб: зложити її на сито, щоби скапав сок, (сок у тісті буде течи і пампушки розліпляться), поставити до рури, щоби висохла й нагрілася. До пампушків годиться: смажена рожа, вишні, малини і густа мармеляда. Конфітури прикрити другим кружечком тіста, притиснути береги пальцями і викроїти шклянкою, щоби воно гарно заокруглилося.

Пампушки складати на ситі, або на нагрітій дошшці, у відповідному відступі, щоби не зліпилися. Поставити в теплому місці, щоби підросли. Довго вони не повинні рости, бо при смаженні витвориться закалець. Вистачить пів години.

Готові пампушки, бездоганні, круглі, апетитні.

До ринки зложити вепрового товщу і склярованого масла, (може бути і сам смалець), додати чарку руму, горілки, або води, щоби пампушки не натягали товщу і щоби товщ кипів і не пригоряв. Товщу має бути більше як пів ринки, так щоби пампушки пливали. Коли товщу за багато, то пампушки скоро перевертаються і не мають гарних обручиків. Пробуємо, чи товщ досить гарячий: кидаємо куснік тіста, а коли воно відразу зашипить і смажиться, можна вже давати пампушки, по 4—5 штук нараз. Ринку прикриваємо і потрясаємо обережно, щоби витворилися на пампушках обручики. Смажити на легкому вогні, бо прирумяняться сильно, а в середині будуть сирі. Дірчатою ложкою обертати і виймати осторожно, уложити один побіч другого на решеті, підстеливши бібулу, щоби витягнула товщ і посипати мілким цукром. Коли прохолонуть, можна складати один на другім.

Смалець, що лишиться по смаженні — гарячий зляти до горшка з кипячою водою. Окропу має бути до половини. Заварити 10 хвилин, мішати і відставити на бік, щоби рідина цілком застигла. На другий день зібрати зимний товщ, який застиг на воді. Окрухи смаженого тіста осядуть на дні води, а смалець є чистий і беззапашний так, що його можна вжити до кухні.

Пампушки на розчині. 4 дека дріжджів і 1 ложку цукру розтерти аж зріднуть, вляти до 1 шклянки літнього молока і 2 шкл. муки. Зробити розчину, поставити в теплому місці. За 2 год. додати 10 дека розтертого масла, 6 жовтків, 8 дека цукру, 1 ложку руму, дрібку соли, вимішати і вляти до тіста, додати муки і місити тісто вільніше, як на булки. Опісля поставити на 1 год. в тепле місце. Потім виробляти пампушки і по пів год. смажити.

Пампушки парені. Пів кґ. муки запарити 1 л. кипячого молока, розбити муку, щоби грудок не було. Як тісто охолоне, вляти 12 дека дріжджів, розбити з ложочкою цукру і чверть літри літнього молока, трохи соли, вимішати і поставити, щоби тісто підросло.

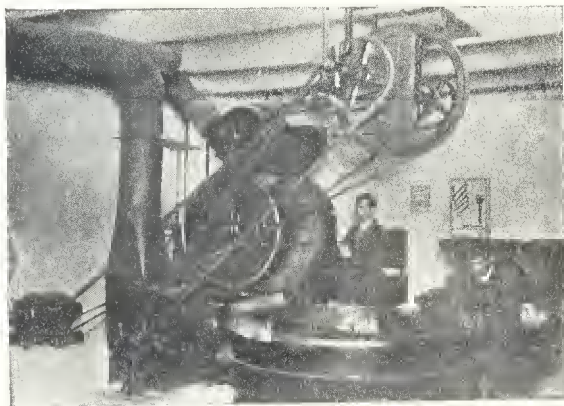
Осібно втерти 12 жовтків, 25 дека цукру, занілії на запах, трохи дрібно січеної помаранчевої шкірки, вляти до тіста, досипати пів кґ. муки, вимісити добре, додати 12 дека топленого масла, вимісити і поставити, щоби підросло. Опісля виробляти пампушки і смажити.

КОЛИ КАВА ДОБРА?

В Бразилії ростуть розлогі плянтації кави. Невеликі, зелені кущі цвитуть білим, гарним квітом: опісля покриваються брунатно-червоними ягодами, величини великих черешень. В ягодах є зерна, як кістки в черешнях. Ті зерна — наша кава — розпадаються на дві половинки; деколи є тільки одно кругле зерно, тоді звемо таку каву — перлівкою.

В сирім стані легко пізнати ріжні роди кави, які мають ріжну вартість щодо смаку й запаху — а через те мають ріжну ціну. От і в нас той сам рід яблук на Покутті а на долах має інший смак! У праженій каві важко розпізнати її якість. Тому пражену каву купувати треба тільки у знаних і солідних склепах.

Купивши пражену каву, переховуємо її найкраще в сухій, добре закоркованій фляшці, бо в бляшанках натягає кава несмаку бляхи, тай накривка ніколи не є

щільна. Мелемо пражену каву безпосередно перед її запаренням, інакше вона звітріє.

Кави не треба молоти ані за грубо ані за мілко, лиш по середині. Найвідповідніша є величина крупи. За дрібно змелена кава мутить відвар і затикає ситко в машинці; за грубо мелена не вилутовується.

Краще є парити каву, як варити. До парення служить порцелянова або глиняна, поливана машинка, в якій стікає кава, заливана окропом, через цідилко. Машинка повинна бути щільно накрита, щоби запах етеричних олійків не втікав із парою.

До кави додається цикорії „Луни", півтора або й два рази стільки, що кави. Цикорія робить каву густішою, неводнистою, тай головне — дає поживу.

З добрим молоком кава дуже смачна, а ще ліпша зі сметанкою. Очевидно гірших, дешевших родів кави навіть сметанка не поправить.

Приказують старі люде: пражимо каву, щоби була гірка, даємо цукру, щоби була солодка, паримо її, щоби була якнайчорніша, а додаємо молока, щоби була біла. Самі противенства — а нам смакують!

На картині вгорі бачимо пражарню кави „Народньої Торговлі" у Львові, в пивницях при пл. Капітульній, 3. Прохожих нераз мило вражає запах свіжо праженої кави — тоді, коли машини, гнані електрикою, а бубон з кавою, огріваний ґазом, є в руху. Праження кави відбувається під строгою контролею чинників „Нар. Торговлі" та під доглядом промислових урядів — так щодо родів кави, як і щодо її якости. Тому є повна запорука, що пражена кава в „Народній Торговлі", як продукт українського промислу, є добра, нефальшована, і що там не роблять мішанок із гіршими, як то буває деінде.

ПРО ГІҐІЄНУ МОЛОКА

Статистика каже, що зле молоко забиває більше дітей, як війна. Страшно стає, коли освідомити собі такий факт. І тому, що без молока діти не повинні виростати і тому також, що добре молоко так трудно відріжнити від злого.

Якеж молоко є небезпечне для здоровля?

Це молоко, що походить від хорих коров, або яке зіткнулося зі заразливо хорими людьми, бо, як відомо багато небезпечних хоріб, як сухоти, тиф, шкарлятина і ін. спричинюють бактерії, що дістаються до орґанізму з молоком.

А яке молоко є підозріле?

Таке, що: а) походить від брудних коров; б) видоєне брудними руками і до брудних начинь; в) переховуване в нещільно замкнених посудинах; г) неостуджене відповідно по видоєнні; ґ) продаване в брудних склепах, в отвертих посудинах, до яких легко дістається порох, бруд і мухи, а враз з тим і безліч бактерій.

Хто бачив, як продається звичайно у нас молоко по таких склепах, чи на ринку (пчихання, сікання перед отвертою банькою з молоком, кушання молока з покришки покупцями, черпання кватиркою з баньки брудними руками і т. д. і т. д.) — тому не треба підчеркувати, як не то що гидко, але й дуже небезпечно споживати таке молоко, до того невідомого ще походження.

Ніхто з покупців не має можливости переводити контролі здоровної вартости молока і тому мусить бути зданий на ласку й неласку сліпого випадку. Одначе ту змогу, ба й обовязок має кожна поважна і солідна молочарська орґанізація, яка завдяки ляболаторійним і іншим аналізам, пробам і контролям дає запоруку, що покупець за свій гріш дістане дійсно добре і здорове молоко.

Забезпеку здоровної вартости молока дає — в першу чергу т. зв. пастеризація. Полягає вона на тому, що молоко підгріваємо до 80—85° Ц., впродовж 1 мінути, а відтак нагло охолоджуємо понижче 10° Ц. Завдяки тому процесові гинуть всі хоробутворні бактерії, а заразом не нищимо відживної вартости молока, головно для здоровля так важних вітамін. Також інші важні складники (молошний цукор, товщ і ін.) не підлягають некорисним хемічним перемінам, як це діється при звичайному варенні.

Таке пастеризоване молоко продається у щільно замкнених фляшках, щоби хоронити його перед можливим новим зараженням.

Заграницею — більші міста продають майже виключно тільки пастеризоване молоко. Наше громадянство — на жаль — має ще досить мало зрозуміння для гіґієни. І тому з признанням треба підчеркнути, що так добре відома і заслужена наша молочарська орґанізація „Маслосоюз" впровадив до продажі — покищо у Львові й Стрию — пастеризоване молоко.

Треба би побажати, щоби наше громадянство, в першу чергу жіноцтво — визбулося перестарілого вже нині способу — споживання ринкового молока, невідомого походження і здоровної якости.

Пристосовлюючися до вимог модерної гиґієни — повинні не тільки самі споживати фляшкове пастеризоване молоко „Маслосоюзу", але й усвідомлювати других про вартість такого молока.

БІЛЛЯ НА ПОСТІЛЬ

Важною справою в ділянці домашнього господарства є постіль та білля до неї. Покищо воно не підлягає частій зміні моди, тому вимагає більшої призадуми, бо її видаток більший, а коли невдатне, то роками покутує цей недогляд.

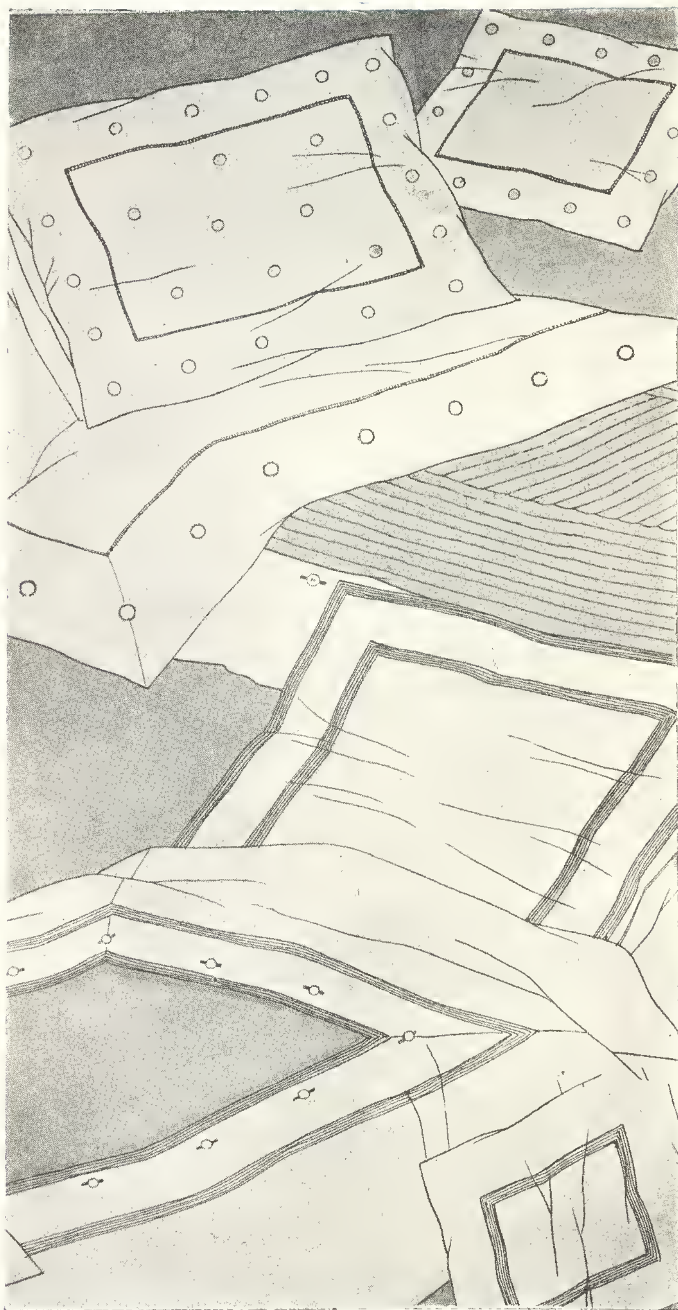
Від білля до постелі вимагаємо в першій мірі, щоб було тривале; звичайно тоді купуємо сильний, густий шифон, спеціяльно на це призначений, відповідної подвійної ширини, щоби простирало на ковдру не було зшиване, лиш одноцільне. Це все річи вже давно випробувані та впроваджені в ужиток.

Та в пранні бачимо, що якраз ті простирала є найтрудніше виправи й випрасувати.

Все інше білля — денне — підлягло в більшій або в меншій мірі модифікації в цьому напрямку; його щораз лекше прати, при прасуванні не маємо труднощів, й кожна з нас сама собі зуміє — як треба — переправи тонку колірову сорочечку, тонкий нагрудник, реформи, панчішки і т. п. Також і в мужеському біллю зайшли певні полекші. Хто тямить ще з теперішнього покоління тверді панцирі на передах мужеських сорочок, високі тверді комірці, та маншети, — милу кицьку на коробці з крохмалем, та спітнілу прасовачку над розжареним залізком, яка з завзяттям, гідним кращої справи, старалася видобути якнайтугішого блеску з довірених їй сорочок. Все це сьогодні належить до минулого, яке згадуємо поблажливо, — та тепер бажаємо ще упростити собі, чи наймленим рукам, працю над біллям до постелі, — бо воно при всій своїй тривалости непрактичне якраз через свою тяжкість, грубість; через оті простирала до ковдер та на ліжка треба при малім господарстві приспосіблювати великі баняки до виварювання та балії, треба сильних шнурів на стриху, щоб тяжке мокре простирало не стягнуло їх із сволоків. Все це невигідне, клопітливе.

Сьогодні подаємо зразки тоншого білля на постіль, яке солідні господині певно осудять та згодом може добачуть вигоду в тому, що краще мати зручне мале білля, з яким кожна з нас в разі потреби дасть собі раду в пранні й прасуванні.

С.

Ґарнітур білля на постіль з рожевого батисту, слабшої й темнішої краски. Точки є з того самого матеріялу, так що на яснішому тлі будуть темніші кружальця, на темнішому ясні. Обі частини матеріялів сполучені на пошевках і простиралі ручною мережкою, точки є пришиті обміткою, щоби не стріпались.

Другий ґарнітур білля на постіль є з білого батисту або шовку до прання. Прибрання творять лише дрібні закладочки густо поруч себе нашиті. Простирало заходить глибоко на ковдру.

НОВІ КНИЖКИ

Степан Левинський: „З ЯПОНСЬКОГО ДОМУ". Львів 1932.

Книжка ця відзначена одною із пяти премій призначених жюрі від „Т-ва письменників і журналістів" у Львові за 1932 і 1933 р.

Маємо у нашій літературі деякі екзотичні мотиви у поезії Лесі Українки та Кримського, маємо кілька нарисів із далеких країн, але не маємо досі спроби у літературній формі торкнутись психольоґії таких далеких нам народів як японці. На-пів спомини на-пів оповідання С. Левинського із життя японців, з якими авторові доводилося зустрічатись якийсь час у „Японському Домі" у Парижі, мають характер тонкої психольоґічної студії. Герої цієї книжки не переживають незвичайних пригод, а живуть майже сірою буденщиною. Та саме ця буденщина буває найбільше характеристична для народів та одиниць.

На тлі їхньої щоденної праці пересуваються дві-три жіночі постаті. З появою кожної із них починаються живіші зворушення і виринають деякі дрібні конфлікти. Японці зовсім своєрідно реаґують на поведінку европейського жіноцтва, зовсім ріжного від японського. У даному випадку маємо ще до діла з европейками дуже спеціяльного середовища — париського, що має свої звичаї, свою естетику та свою мораль. Одна із головних дієвих осіб навіть не француженка, а анґлійка, що тільки засвоїла собі психольоґію парижанки.

Автор залюбки стежить за дрібними порухами людської психольоґії і свідомо воліє їх від промовистих фактів. З цього погляду його симпатія для японців зовсім зрозуміла. Нема сумніву, що не одна риса погляду на світ і вражливости японців мала вплив на нього. Його нариси дуже дискретні, у півтонах, написані з великою культурою. Мова, стиль і вся їхня атмосфера зовсім не нагадують загального тону галицької літературної продукції.

Обгортка М. Бутовича на книжці зображує конфлікт двох культур: суворої Японії з її віковою мудрістю і легкого париського Ероса.

„СХІД І ЗАХІД", обгортка й ілюстрації С. Гординського, Львів 1933.

Ця нова книжка того самого автора вийшла минулого місяця. Це спомини з подорожі по Константинополі, Єрусалимі, Каїро, Фезі, Мекнесі, Рібаті та Маракеші. Має вона ті самі прикмети вибагливого стилю, що попередня. Описи природи і звичаїв переходять у ріжні цікаві рефлєксії. Автор звертає більшу увагу на ріжні прояви чужої культури, ніж на зовнішні предмети, що звичайно зупиняють на дорозі чужинних мандрівників.

Видана книжка по европейському, у великому форматі, з рисунками у тексті, що оживляють лектуру.

ВАЛЕРІЯ О' КОННОР-ВІЛІНСЬКА.

СТАРИЦЬКІ Й ЛИСЕНКИ

IV.

Михайлу Петровичу Старицькому й Софії Віталівній ніколи було дуже правитись із дітьми: у них було своє життя, повне руху. Коло дітей ходила котрась із старих довірених служниць і німка бона.

У Старицьких завжди було повно людей: гостей і всяких спільників їхнього громадського життя.

Кого тільки не бувало в них!

Те громадське життя було розлоге, необмежене партійними загородками.

Тут стрічалися всякі інтереси: мистецькі, наукові й політичні, але щодалі, то все визначніше забарвлені українською національною закраскою.

В той час панувала стихія московської мови в інтелігентському житті. Нею говорилося, писалося й думалося. Але вже помалу в деяких домах переходили на українську, все більше вставляючи українських слів і речень. Найбільше зверталися в тій мові до дітей. Діти казали на батька „тато" і говорили рідною мовою.

Михайло Петрович ставив всім на зразок пані Косач, яка в своїй родині викинула з ужитку всяку московщину.

Лора, що приїхала до Київа з самої Полтавщини, уперше почула тут, в родині Старицьких, що українську мову вживали свідомо серед інтеліґенції, а не тільки стихійно поміж селянами. Дома, в її родині, один Микола Вітальович*) звертався до неї по українськи і то він натхнув її любовою до України.

Починали писати по українськи. Мих. Пет. Старицький був, як відомо, один із піонірів своєї доби.

Несвітла то була доля. Скільки насмішок, байдужости, а то й ворожих виступів стрічало його за сміливість повести українську мову поза звичайні вузенькі межі на широкі простори, аж до Шекспірового Гамлета. Було йому за того Гамлета! З „Київлянина" вилетіла вигадка, мов би то Гамлет говорить:

— Бути, чи не бути?
Ось в чім заковика!...

Микола Лисенко з дружиною Ольгою О'Коннор коротко по шлюбі, перед від'їздом до Липська.

Всі читали надруковане: „Ось у чім питання"..., але так хотілося пореготатися, що свої разом з чужими, підхопивши той крутий дотеп, дружньо розповсюдили його.

Старицькому не могли вибачити його розгону в українській творчости не тільки москалі, а навіть дехто з правовірних українофілів. Лора нераз чула у своїй родині хоча й не злі напади, але кепкування з „Мішиних писаній на нікому незрозумілій виштукованій мові".

Тоді вийшли вже казки Андерсена в його перекладі з ілюстраціями Мурашки, переклади з Міцкевича, Сербські думи і пісні. Лорин батько завжди ставав в обороні творів Мих. Пет., одначе й він нераз добродушно висміював його за творення своєї власної мови. Ще на перше видання перекладів із Міцкевича появилася в „Київлянині" критика, де говорилося не про літературну частину, а про обкладинку: „Стоїть хата, коло хати тин, а під тином сидить Старицький"... Пішли карикатури, як та, що Старицький в образі коваля, закотивши рукави, вибиває на ковалі такі слова, як: „нестяма", „залася", „завзяття", „байдужість" і разом із тим цілком неіснуючі. (Так, як згодом: „мордопис", „самопер" і т. і.).

Микола Вітальович Лисенко.

„Байдужість", „залася" так природно вживані тепер у нашій мові, що сучасним читачам здаватись буде неймовірним, що ті допікання гальмували корисну літературну роботу Михайла Петровича і розхитували його здоровля.

V.

Микола Вітальович зі своєю молодою і гарною дружиною Ольгою Олександрівною жив у домі Мезера, на Хрещатику, уже довгий час і ще багато років залишався там.

Ольга Олександрівна, уроджена О'Коннор, була в рідні з своїм чоловіком через свою мати, також Лисенко; так само і з Михайлом Петровичем, бо її його мати була Лисенко.

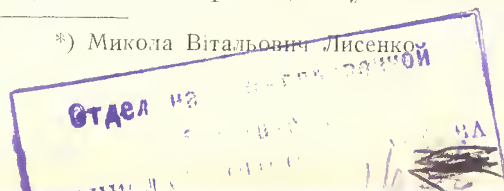
Усі їхні маєтки містилися в недалекому сусідстві на Полтавщині: Лисенківські — Гриньки, О'Конпорівська — Миколаївка і Старицьких — Лебіхівка; і всі вони з дитячих літ знали одно одного.

Побралися Коля з Олею дуже молоденькими: йому було десь 24 роки, а їй — 17. Вони разом перебували в Ляйпціґу, де Микола Вітальович студіював у консерваторії. Ольга скінчила потім петербурзьку консерваторію по співу, мала невеликий, добре оброблений голос і природжену музичність. Вона по мистецьки виконала партію Оксани в першій виставі — „Різдвяної ночі".

Дітей вони не мали, а Микола Вітальович марив про сімю.

В домі у них також було людно, але товариство не цілком те саме, що у Старицьких, бо смаки дружини одріжнялися в деякій мірі і була тут примішка її суспільства; проте домінувала загальна течія: Дра-

*) Микола Вітальович Лисенко.

Твори Василя Стефаника. Досі не було в нас збірного видання творів Василя Стефаника. Частина розкинена по ріжних збірках, з яких деякі давно вичерпані, інші знову, друковані по журналах і часописах, для загалу недоступні. В останніх часах написав Василь Стефаник кілька нових оповідань, які досі ніде не були друковані. Все це робило необхідним видання збірного видання творів цього найбільшого сучасного українського письменника.

Ювилейний Комітет, який оснувався з нагоди 60-ліття Стефаника видав роскішне видання творів Стефаника в одному томі, в обмеженій кількости — 1000 примірників. — Книжка видрукована у великому форматі 4°, на гарному папері з ілюстраціями передових українських мистців-ґрафіків. Ціна книжки: переплет в ціле полотно зл. 20.—, в півполотно зл. 15.—.

Замовлення й гроші слід висилати виключно до „Центробанку" у Львові, вул. 3 Мая 15, на р-к „Твори В. Стефаника". Конто П. К. О. 143.467.

Кожний, хто любить гарну книжку, повинен замовити Твори Василя Стефаника.

гманови, Косачі, Русови, Антоновичі, Чубинський... — себто старі українофіли, та до того артисти музики, співці і молодь.

Старицькі й Лисенки жили в тісному звязку; бачилися щодня.

Іноді траплялося, що забіжить Софія Віталівна і піде далі; через якийсь час зайде по неї Михайло Петрович і, не здибавши тут, подасться наздогінці: коли знову дзвінок, і в передпокою чути голос Софії Віталівни:

— Не було тут Міші?

І знову по хвилині Михайло Петрович:

— Не було тут Соні?

І так кілька разів, поки Микола Вітальович добродушно, але з експресією вилається, а Оля почне сміятися без упину. І всі, зібравшися докупи, весело балакають.

Приходить кухарка, щоби пані перебрала рахунок з базару.

Треба перервати розмову.

— Ох, нудота!

— Постій, я порахую, — озивається Микола Вітальович. — Ну, кажіть!

— Масло — 20 копійок, сметана — 8 копійок, утка — 35...

Микола Вітальович писав і тут раптом спиняється.

— Що за „утка"?

— Ну, утка...

— Не розумію.

— Ну, качка.

— То так і кажіть. Чи то по вашому не качка зветься?

— По нашому качка, а по вашому..

— І по нашому так, бо ми — хвалити Бога — не кацапи. Нехай кацапи давляться своїми „утками", а ми їстимемо рідну качку з пряженою капустою.

Софія Віталівна в цей час заводить пісню:

— Ой, пливи, пливи, сіра качко...

Кухарка прислухається в лагідній задумі.

— У нас воно трохи не так співається.

— А як саме? — питає зацікавлений Микола Вітальович.

Молодиця соромиться, не наважується. Тоді починають її умовляти і вона стиха наспівує. Микола Вітальович швиденько іде до фортепяну і награє варіянт. Михайло Петрович слідкує за словами. Минає час, поки одпустять молодицю на кухню до її справ та візьмуться до своїх.

VI.

Лисенко зібрав у свої збірники мабуть чи не всі найкращі пісні України. Вони враз широко росповсюднилися, чаруючи своєю красою не тільки людей музичних, а й загальне суспільство, і вийшло з того от що:

В панських вітальнях, де ще напередодні нехтували українською піснею, а співали лише московські романси, ввійшло тепер у звичай виконувати пісні з Лисенкового збірника; виконували їх і на концертах, чим далі, тим більше.

Лора була ще такою малою, що сиділа в одному фотелі зі своїм братом близнюком, коли їх взяли на концерт в їхнє повітове місто Кременчук. Там зібралося все округжне панство з кількох повітів і Полтави. Концерт уявляв собою подію в провінціяльному житті. Та псевдо-інтеліґентна публика була набундючена і вибаглива. Українські тенденції здавалися небезпечними і некомільфотним чудернацтвом. Але обидва виконавці, Лисенко і його дружина, були з добрих стародавніх родин, гарна пара на естраді з бездоганною елеґантністю і навіть незвичайним для провінції шиком. Їм вибачалося те, чого не вибачилось би іншим, і тому публика демонстративно гаряче приймала українські номери концерту. Микола Вітальович грав тоді вперше свою сюїту „Хлопче, молодче" і „Ой, до мене Яків приходив", а його дружина після італійських арій співала — „Садок вишневий" і українські пісні з першого збірника.

По ворожому табору полтавських панів повіяло рідним духом.

Українські пісні, зібрані Лисенком, день до дня ставали популярніші, а найбільше розцвили в семинаріях та бурсах. Семинаристи творили найплодовитіше підложжа для своєї національної музики, а слідом за нею і національній ідеї. У кожного попа, що повиходили потім з тих семинаристів, можна було знайти згодом історію Грушевського і видатнішу українську літературу. (Далі буде).

До цього числа долучуємо аркуш узорів.

належнтість заплач
... ć pocztową uiszczono

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов.

За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
З друкарні Вид. С-ки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

ЦІНА ЧИСЛА ЗОЛ 1.50.